

**1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?**

Poljski zakonik o družini in skrbništvu ne vsebuje opredelitve starševske odgovornosti. V poljski pravni literaturi se starševska odgovornost pojmuje kot sklop obveznosti in pravic staršev v zvezi z otrokom, katerih namen je zagotoviti ustrezno skrb za otroka in njegovo premoženje.

**2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?**

Starševsko odgovornost v zvezi z otrokom imata oba starša. Če je eden od staršev umrl ali nima polne poslovne sposobnosti, je nosilec starševske odgovornosti drugi starš. Enako velja, če je bila enemu od staršev starševska odgovornost začasno odvzeta.

Starševska odgovornost se lahko poleg tega omeji z odločbo sodišča. V takem primeru ima starš pravico do izvrševanja starševske odgovornosti nad otrokom tako, kot je določeno z odločbo sodišča.

**3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?**

Če starši niso zmožni izvrševati starševske odgovornosti, se lahko obrnejo na sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve (*sąd opiekuńczy*), ali drug javni organ, da se otrok da v rejništvo. V izjemno nujnih primerih je lahko otrok na zahtevo ali s soglasjem staršev nameščen v oskrbo rejniške družine na podlagi sporazuma med vodjo okrožja (*starosta*) in rejniško družino ali osebami, ki vodijo rejniški dom (*rodzinny dom dziecka*).

Če starši niso pripravljeni izvrševati starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, lahko soglašajo z otrokovo oddajo v posvojitev. Po poljskem pravu obstajajo tri oblike posvojitve: popolna, popolna in nepreklicna (tako imenovana „polna posvojitev“) ter nepopolna.

Če bi starši ob ustreznem izvrševanju starševske odgovornosti ogrožali koristi otroka, se lahko njihova starševska odgovornost omeji z odločbo sodišča, ki obravnava skrbniške zadeve, otrok pa se lahko da v rejniško družino, rejniški dom, institucionalno rejništvo, varstveni in zdravstveni zavod, negovalni zavod ali zavod za zdravstveno rehabilitacijo.

**4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?**

Poljsko sodišče mora ob izdaji sodne odločbe o razvezi zakonske zveze, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze odločiti tudi o vprašanju starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, razen če v konkretni zadevi ni pristojno v zvezi s starševsko odgovornostjo. Pri odločanju o vprašanjih, povezanih s starševsko odgovornostjo, lahko poljsko sodišče upošteva pisni sporazum med zakoncema o načinu izvrševanja starševske odgovornosti, če je to v otrokovo korist.

Če se starši ne morejo sporazumeti, lahko sodišče, ob upoštevanju otrokove pravice, da ga vzgajata oba starša:

- 1) odloči o skupnem izvrševanju starševske odgovornosti;
- 2) dodeli starševsko odgovornost enemu od staršev, drugemu pa jo omeji na posamezne obveznosti in pravice v zvezi z otrokom.

**5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?**

Oblika takega starševskega sporazuma ni zakonsko določena. Opozoriti pa je treba, da sporazum med staršema o načinu izvrševanja starševske odgovornosti nima pravnega učinka in se lahko upošteva izključno kot podlaga za sodno odločbo, ki jo v zvezi s tem izda sodišče. Sporazum se lahko sklene tudi z mediacijo. V tem primeru se pripravi pisno, podpišejo pa ga oba starša in mediator. Da bi postal sporazum pravno zavezujoč, ga mora potrditi sodišče.

**6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?**

Staršem lahko pomaga mediator. Storitve mediacije se zagotavljajo na podlagi sporazuma o mediaciji ali odločbe sodišča, ki starše napoti na mediacijo. Sporazum se lahko sklene tudi s privolitvijo enega od staršev v mediacijo, če je zanjo zaprosil drugi starš. Vendar poravnava, dosežena pred mediatorjem, dobi pravni učinek sodne poravnave šele, ko jo potrdi sodišče.

**7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?**

Starši se lahko na poljsko sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, obrnejo glede različnih vprašanj, povezanih s starševsko odgovornostjo v zvezi z otrokom, kot so:

- 1) način izvrševanja starševske odgovornosti in pravice do stikov z otrokom v primeru, da si starševsko odgovornost delita oba starša, ki živita ločeno;
- 2) rešitev spora glede pomembnih vprašanj v zvezi z otrokom, če se starši ne morejo sporazumeti o rešitvi teh vprašanj, vključno z določitvijo prebivališča, izbiro šole, izbiro imena in priimka, odločitvami o zdravljenju, potovanju v tujino itd.;
- 3) pravni posli med otrokom in staršem, če taki posli presegajo običajno upravljanje otrokovega premoženja.

**8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?**

Da. Če je sodišče izvrševanje starševske odgovornosti dodelilo samo enemu od staršev, lahko ta prosto odloča o vseh zadevah, povezanih z otrokom, ne da bi se moral o njih posvetovati z drugim staršem ali pridobiti njegovo soglasje.

Staršu lahko sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, odvzame starševsko odgovornost, če je starš ne more izvrševati zaradi trajne ovire, če zlorabi svojo starševsko odgovornost ali resno zanemara svoje obveznosti do otroka.

**9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?**

Dodelitev skupnega varstva in vzgoje staršem pomeni, da lahko in morajo izvajati enake pravice in obveznosti do otroka. To med drugim pomeni, da o pomembnih vprašanjih v zvezi z otrokom starši odločajo skupaj, če se ne morejo sporazumeti, pa o njih odloči sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve.

**10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?**

Zadeve v zvezi s starševsko odgovornostjo obravnavajo okrajna sodišča – oddelki za zadeve družinskega in mladoletniškega prava (*sądy rejonowe*) (sodišča, ki obravnavajo skrbniške zadeve), ki so pristojna glede na kraj prebivališča otroka. Kadar take podlage ni, je pristojno okrajno sodišče v Varšavi. Vlogo je treba vložiti skupaj z rojstnim listom otroka, poročnim listom staršev (če sta poročena) in drugimi dokazili v zvezi z vlogo, kot so zdravniška potrdila, šolska spričevala, vzgojne presoje itd.

**11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?**

Zadeve v zvezi s starševsko odgovornostjo se obravnavajo v tako imenovanem nepravdnem postopku, ki je manj formalen kot pravdni postopek.

Poleg tega lahko sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, na zahtevo stranke v postopku izreče začasni varnostni ukrep, ki se mu v konkretnih okoliščinah zdi primeren. Odločbe v zvezi s tem začnejo učinkovati in postanejo izvršljive ob izdaji.

### 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Stranke v postopku v zvezi s starševsko odgovornostjo morajo plačati takse in stroške, določene v zakonu o sodnih stroških v civilnih zadevah. Vendar lahko stranka v sodnem postopku na podlagi člena 102(1) navedenega zakona zaprosi za oprostitev plačila sodnih stroškov z vložitvijo izjave, da ne more kriti takih stroškov, ne da bi se sama ali njena družina znašla v stiski. Vlogi za oprostitev plačila sodnih stroškov je treba priložiti izjavo, v kateri se podrobno navedejo družinski status vložnika, njegovo premoženje, dohodek in sredstva za preživljanje. Sodišče lahko stranko v postopku delno oprosti plačila sodnih stroškov, če je sposobna plačati le del takih stroškov (člen 101(1)).

### 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da. Pritožbo zoper katero koli odločbo je mogoče vložiti pri višjem sodišču. Zoper sodne odločbe, ki jih okrajno sodišče (*sąd rejonowy*) izda v zvezi s starševsko odgovornostjo, se je mogoče pritožiti pri okrožnem sodišču (*sąd okręgowy*). Zoper sodne odločbe o starševski odgovornosti, ki jih okrožno sodišče (*sąd okręgowy*) izda v postopku razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze, se je mogoče pritožiti pri pritožbenem sodišču (*sąd apelacyjny*).

### 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Izvršilni organ sodišča v zadevah, ki se nanašajo na vrnitev otroka, je skrbnik, ki ga imenuje sodišče (*kurator sądowy*). Če se sodna odločba, s katero je odrejena vrnitev otroka, ne upošteva, mora oseba, h kateri bi se otrok moral vrniti, pri sodišču, ki je tako odločbo izdalo, zahtevati, naj skrbniku, ki ga imenuje sodišče, odredi obvezni odvzem otroka. Če ni znano, kje je nosilec starševske odgovornosti, sodišče opravi preiskavo, da ugotovi, kje se nahaja. Sodišče to odredi skrbniku, ki ga samo imenuje, s sklepom, ki ga lahko izda na nejavnem naroku. Zoper tak sklep se ni mogoče pritožiti. Skrbnik, ki ga imenuje sodišče, določi datum za odvzem otroka in obvesti upravičenca. Otroka lahko odvzame kateri koli osebi, pri kateri otrok živi. V ta namen lahko zaprosi za pomoč policiste, psihologe ipd.

Drugačen postopek je v zakoniku o civilnem postopku določen v zvezi s sodnimi odločbami o ureditvi stikov. V takem primeru sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, na zahtevo osebe, ki je upravičena do stikov z otrokom, zagrozi, da bo osebi, ki izvaja varstvo in vzgojo ter ne izpolnjuje obveznosti, ki izhajajo iz sodne odločbe ali poravnave, glede stikov z otrokom, odredilo, da mora upravičencu za vsako kršitev obveznosti plačati določen znesek. Če oseba, upravičena do stikov z otrokom, ali oseba, ki so ji taki stiki prepovedani, krši obveznost, ki ji je naložena z odločbo, sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, zagrozi, da ji bo odredilo, da mora osebi, ki izvaja varstvo in vzgojo otroka, plačati določen znesek. Če oseba, ki ji je sodišče, ki obravnava skrbniške zadeve, odredilo plačilo, še vedno ne izpolni svoje obveznosti, skrbniško sodišče taki osebi odredi plačilo dolgotrajnega zneska, ki je določen glede na število kršitev.

Zgoraj navedeni vlogi mora biti priložena izvršljiva sodna odločba ali poravnava glede stikov z otrokom.

### 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Upoštevalne določbe so določbe poglavja III Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo. Take sodne odločbe se običajno priznajo in izvršijo brez dodatnih postopkov. Vseeno je pri okrožnem sodišču mogoče vložiti zahtevo za priznanje in izvršitev. Okrožno sodišče je pristojno tudi za proučitev zahteve za razglasitev izvršljivosti. V obeh primerih mora zahteva izpolnjevati merila za procesno pisanje, kar pomeni, da morajo biti v njej izrecno navedeni zahtevek, dejstva, ki upravičujejo tak zahtevek, in podatek, ali sta stranki poskusili z mediacijo ali ne.

### 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Vloga za nepriznanje sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče države članice EU, se vložijo pri okrožnem sodišču, ki bi bilo geografsko pristojno za obravnavanje zadeve, razrešene s sodno odločbo tujega sodišča, ali pri okrožnem sodišču okrožja, v katerem ima sedež geografsko pristojno okrajno sodišče, v odsotnosti takih sodišč pa okrožno sodišče v Varšavi (*Sąd Okręgowy w Warszawie*). Zoper odločbo o priznanju, ki jo izda okrožno sodišče, je mogoča vmesna pritožba (*zażalenie*), zoper odločbo pritožbenega sodišča pa je mogoča kasacijska pritožba (*skarga kasacyjna*). Zapositi je mogoče tudi za obnovo postopka, ki se je zaključil s pravnomočno odločbo o priznanju, in ugotovitev nezakonitosti pravnomočne odločbe, izdane v zvezi s tem. Uporablja se nepravdni postopek.

### 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Pravo, ki se uporablja v zadevah v zvezi s starševsko odgovornostjo in stiki z otrokom, je določeno v Konvenciji o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, podpisani 19. oktobra 1996 v Haagu, ali v dvostranskih sporazumih, katerih pogodbenica je Poljska. Če se ne uporablja nobeden od navedenih instrumentov, se uporabljajo določbe mednarodnega zasebnega prava. Če se otrokovo običajno prebivališče prenese v državo, ki ni pogodbenica Konvencije, se za vsako nadaljnjo spremembo pogojev uporabe ukrepov, sprejetih v državi otrokovega prejšnjega običajnega prebivališča, uporablja pravo države, ki ni pogodbenica Konvencije.

Spletna stran je del portala [Tvoja Evropa](#).

Veseli smo vaših [povratnih informacij](#) o uporabnosti informacij.



This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 16/12/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.